

## INLEIDING

Eind vorig jaar brachten NTGent en Toneelgroep Amsterdam een nieuwe productie van Aischylos' *Oresteia* in de regie van Johan Simons. De classicus Herman Altena schreef voor deze encensering een tegelijk zeer getrouwe en hedendaagse vertaling. Paul Slangen was dramaturg en bewerker.

De *Oresteia* geldt als een van de fundamentele werken voor onze westerse beschaving. Deze trilogie vertelt hoofdzakelijk de terugkeer naar Argos van Orestes – de zoon van Agamemnon en Klytaimestra – en de wraakmoord op zijn moeder, die haar echtgenoot vermoord had. Dit intense verhaal van moord, wraak en wroeging dramatiseert de ontwikkeling van het concept gerechtigheid. Van een persoonlijke wraak evolueert het begrip naar een vorm van gemotiveerde rechtspraak. Precies daarom heeft men deze stukken vaak beschouwd als grondlegend voor het westerse waardensysteem. Het gaat dus om een “groot verhaal” dat bovendien de thematiek van schuld en boete, de persoonlijke verantwoordelijkheid, de zin van geweld, de spanning tussen mannen en vrouwen dramatiseert. Het is dus niet verwonderlijk dat theatermakers vooral in periodes waarin maatschappelijke verhoudingen onder spanning staan of in vraag gesteld worden graag de confrontatie met deze teksten aangaan. Sommige van de grootste regisseurs van onze tijd creëerden dan ook geruchtmakende encenseringen: Peter Stein, Peter Hall, Franz Marijnen, e.a. De versie van Marijnen in de KVS-Brussel ligt intussen al meer dan een decennium achter ons en liep wellicht niet toevallig in een tijd dat België wegens de nasleep van de Dutroux-affaire a.h.w. in shock verkeerde. Johan Simons en Paul Slangen benaderden de trilogie op een (mythisch) niveau dat de sociale en politieke structuren overstijgt, maar daarom niet minder relevant is voor de menselijke conditie en verhoudingen.

Deze productie die op het repertoire van NTGent en Toneelgroep Amsterdam blijft en in januari 2008 in het Hebbel Theater in Berlijn staat, is zowel interpretatief als vormelijk een indrukwekkende prestatie. Vandaar dat *Documenta* er een cluster van bijdragen aan wijdt. De uitvoerige bijdrage van Helena Janssen biedt een grondige analyse van de trilogie en de productie. Zij plaatst Simons' versie ook in de hedendaagse opvoeringstraditie. Herman Altena, die met zijn nieuwe vertaling een titanenwerk leverde, geeft in een boeiend essay commentaar bij en verantwoording voor de keuzes die een vertaler nu eenmaal altijd moet maken. Dramaturg Paul Slangen geeft een verhelderende uiteenzetting van de interpretatie die aan de basis ligt van de productie. Een kritische commentaar door Hans

Oranje vooral over de tekst van de vertaling maar ook over de opvoering, vervolledigt dit dossier. Oranje plaats deze *Oresteia* ook in het *oeuvre* van Herman Altena als vertaler en van Johan Simons als regisseur.

Dank zij de bereidwillige medewerking van Herman Altena en Paul Slangen kan *Documenta* hier ook een fragment van de vertaling en van de uiteindelijke toneelversie afdrukken.

Jozef DE VOS